

Kétségtelen, hogy a csődhitelezők érdekein kívül ügyvédi érdekek is az, hogy a tömeggondnoknak, ha nincs a követelésen kívül más csődvagyon, joga legyen bélyeg nélkül perelni.

Dr. Oscarth Ferenc.

„**Bennefoglaltatik**” a valorizációs kérelem (esetleg pláne: a kifejezetten nem is támasztott pénzbenmarasztalási kérelem + a valorizációs petitum) a felperes egyébfajta, teljesíthetetlennek talált kérelmében. Ezzel az expedienssel gyakran élnek bíróságaink, elérvén nemcsak azt, ami a bíróságnak fontos: hogy ne legyen egy per helyett kettő, hanem segítvén a felperesen és az anyagi igazságon is. Mert máskülönben az első perben a felperest teljesen el kellene utasítani, rajta maradna a per költsége és csak további több éves perlekedés után vihathná ki a maga igazát, ha ugyan valahogyan végleg el nem rontotta perjogilag (per rem judicatum) a dolgát és ha ugyan bírna még idővel, pénzzel, idegekkel. A magunk részéről igen szerencsésnek találjuk ennek a perjogi büvös igének minél szélesebb körben való, liberális alkalmazását. A döntvénytárakból ujabban a következő sorozatot emeljük ki: Bennefoglaltatik a csehkorona iránti kérelemben a magyar pénzben, valorizáltan marasztalásra menő kérelem (Curia, VI. 223/1926, 1926. VI. 15., PD. 1927. 44.); a teljesítési keresetben az előleg valorizált visszatérítésére való követelés (VII. 5454/1925, 1926. II. 23, HT. 1927. 7.); a másodsorban kért kártérítésben a vételár valorizált visszafizetésére irányuló petitum (VI. 7460/1925, 1926. X. 27., PD. 1927. 10.); a köteles rész természetbeni igénylésében az annak, még pedig valorizáltan, pénzbeli megítélésére menő kérelem (I. 8103/1926, 1927. IV. 1, MD. 56.; I. 305/1926, 1927. IV. 20, JH. 829.); sőt bennefoglaltatik a régi koronapetitumban a (régii perrend miatt nem támaszthatott) valorizációs petitum is (Rp. II. 6171 és 6172/1926, 1927. III. 2., Ptjt. 1927, 68.); és bennefoglaltatott, legalább is in concreto, az „eredeti érvénytelenség” címén (igy mondta a fél, helyesen: gazdasági lehetetlenülés miatti) ügylet-megtámadásban a vételár valorizált megfizetésének igénye (V. 1981/1926, 1927. III. 11., JH. 637.). Mindez esetekben inkább a gazdasági és igazságszerű mérlegelés látja azt, amit megadtak, bennefoglaltanak abban a másvalamiben, amit kértek; logikailag nem minus-a egyik a másiknak, mint plus-nak, de érték szerint igen. És ez a döntő szempont. (En passant: ugyanezért gyengül egyre, szemünk láttára, az a tétel is, hogy beszámítani csak egyneműeket lehet. De erről máskor.) Mindaddig he'yes megadni felperesnek a bár másfajta megadhatót, amíg utóbbi értékben meg nem haladja az általa helytelenül konstruált petitumot. Ebből a szempontból tévesnek vélem s az imént felsoroltak szellemével elentétesnek, azt a döntést (V. 4048/1926., 1927. VI. 2., JH. 1259.), hogy az ügylet „hatálytalantása” végetti felebbezés nem foglalná magában az (alternative kért és elsőfokon részben megadott vételárvalorizáció felemelésének petitumát is. Ha t. i. az eladó megkapná a hatálytalantást, ezzel együttjárna a vétel tárgyának in natura restituálása, ami pedig a fentiek szerint „magában foglalná” mint „kevesebbet” a vételár szélesleges valorizációját is. (Ez utóbbi eset gazdaságilag teljesen kongruensnek látszik a fentebbi, ellenkező irányban eldöntött JH. 637-belivel.)

b. gy.

A részvalorizáció technikájához. Mit jelent az voltaképpen, hogy „x %-ban” valorizálni? Mert t. i. részvalorizációnál kétféle jelenthet (míg ha $x = 100$, vagyis: teljes valorizációnál nincs többértelműség). Jelentheti ugyanis (I.) a teszem 20 %-os átértékelés azt, hogy 20 %-át adják meg az egész eredeti belértéknek, vagyis: 20 %-át az eredeti névértéknek + 20 %-át a valutadifferenciának. Másfelől (II.) jelentheti azt is, hogy a 20 %-os pusztán a „valutaromlásból eredt kárra” értetik, mert hiszen csak ezt kell (állítólag) „megosztani”: így érteve pedig kapná a hitelező 100 %-át az eredeti névértéknek + 20 %-át a valutadifferenciának. Technikailag az (I.) variánsra vezet az olyan marasztalási formula, hogy „fizese-

sen meg 100.000 K tőkét . . . , annak 1920 jan. 1-én a zürichi jegyzés szerint volt értéke 20%-ában; a (II.) variáns eredményezi ellenben az ilyen formula : „fizessen meg 100.000 K tőkét . . . , továbbá annak az 1920 jan 1-én zürichi jegyzés szerint volt és a tényleges fizetéskor ugyanazon jegyzés alapján megállapítandó értékei közti különbözethetnek 20 %-át . . .”. Mindkettő előfordul. Miután az eltérés csak az eredeti névérték miként-megfizetésében mutatkozik : kézzelfogható, hogy a két módozat közti különbség praktice a semmi felé vergál olyankor, mikor az eredeti névérték már ugysis jóformán megsemmisült, — ellenben nagy a jelentősége a dolognak, ha (újabb eredetű ügyekben :) az eredeti névérték is jelentős értéket képvisel még. Végső kiéleződésben előfordulhat, hogy az eredeti névérték minden valorizációs többlet nélkül is még mindig többet ér, mint az egész eredeti belértéknek (tehát : névérték + értékkülönbözethetnek) teszem 20 %-a. Ha ilyenkor mégis az (I.) módon „valorizálnak” : akkor az, amit valorizációnak szántak, kevesebbet ad a hitelezőnek, mintha megtagadnák a valorizációt: elveszi tőle a valorizálatlan névértéknek egy részét! Azt hihetné az ember, hogy ilyen technikai elvétel nem is fordulhat elő. Pedig előfordul. Így egy kuriai határozat (IV. 7850/1925., 1926. IX. 29-én, HT. 1927. 37. sorsz.) „az 1924 febr. 7-i árfolyamértékben megítélt tőkét annak 20 %-ára . . . leszállítja . . .”. Vagyis : 20 %-ban valorizál az (I.) módozattal. Ha egyáltalán nem valorizáltak volna, kapna a hitelező minden 100.000 papirkoronában kb. 7 sv. frankot. De mivel valorizáltak : kap minden 100.000 papirkoronája helyett csupán kb. 4 sv. frankot, tehát a nem valorizált összegnek alig felét. Élesen megvilágítja ez az eset, hogy miért van szükség arra a szabályra, hogy a (részleges) valorizáció folytán sem kaphat a hitelező kevesebbet, mint amennyi felértékelés nélkül járna neki — vagy másként : teljesen mellőzendő a felértékelés ott, ahol nem eredményezne többet, mint ami ugysis megvan. A német (1925-i) törvény ezt vezértételei közé sorolta ; 1. szakasza szerint : („Ansprüche . . . werden nach Massgabe dieses Gesetzes aufgewertet . . .”) „Dies gilt nicht, wenn der verbliebene Goldwert das für die Aufwertung vorgesehene Mass erreicht oder übersteigt.” Mi jogászok nem ügyelhetünk eléggé a kalkulatív vonatkozásokra !

b. gy.

Büntetőítélet kihatása a polgári perre. Sűrűn előfordul, hogy miután valakit elítéltek, ugyanazon cselekményéért civiliter (rendszerint : kártérítésileg) is felélőssé teszik. Előfordul az is, hogy miután felmentettek valakit, ennek dacára megperlik (vagy pl. exceptióval támadják meg) polgári uton. E két irányban lehet az előző (jogerős) büntetőítélet kihatással a magánjogi vitára.

Kétségtelen az, hogy az elmarasztaló büntetőhatározat után a magánjogi felelősség többé alapjára nézve vitássá nem tehető, mert ami büntetendő volt, az nem lehetett civiliter megengedett, sem vétlen. Erre elvi határozat is áll fenn (PHT. 198; nagyobb kiadás I. k. 370 skk.). Sőt külföldivel szemben elegendő illetékes honi bíróságának elítélő határozata is. (PHT. 521 ; nagyobb kiadás III. k. 236. sk.)

Ellenben ingadozó körvonalunak látom a másik tételt, mely szerint t. i. a büntetőügyben történt felmentés nem köti a civilis bírót, aki tehát annak dacára megállapíthatja a felelősséget. Ez mindenesetre szintén helytálló, de csak annyiban, amennyiben hiszen lehet egy cselekmény a magánjogba ütköző anélkül is, hogy crimen lenne. Ezt a második elvet ugyancsak felállítja az elsőnek idézett elvi határozat (PHT. 198.). Ujabbon egész sorozatát olvastuk a Curia több polgári tanácsa részéről hozott idevágó határozatoknak, melyek megerősítik, hogy a büntető-elítéléssel szemben, amíg jogerejében